

מאמר
אלה תולדות נח – ה'תשל"ז

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה נבג"מ זי"ע
שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ נח, ד' מרחשון, ה'תשע"ז

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה
מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד ישראל ארי' ליב שיחי

ליום הולדתו השלישי

ולרגל ה"אפשערעניש" שלו, ג' מרחשון, ה'תשע"ז

ולזכות אחיותיו ואחיו

חי' מושקא, מנחם מענדל, מאטיל,

רבקה, מרים גיטל, לוי יצחק ומאיר שלמה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת אליעזר יהושע וזוגתו מרת חנה שיחיו זאקליקובסקי

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' משה וזוגתו מרת שיינדל אסתר שיחיו זאקליקובסקי

הרה"ת ר' אברהם וזוגתו מרת ברכה תרצה שיחיו אַלטיין

הרה"ת הרב ר' מרדכי דוב וזוגתו מרת רחל דוואשא שיחיו אַלטיין

מרת עטיא שתחי' יורקוביץ

ב

בייה, יו"ד אלול תשכ"ב
ברוקלין

הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' יחיאל יהושע שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הרביעי, ותוכנו אודות מיעוט תולדה וכו', בתוככי אחב"י בכ"מ ומהם גם באה"ק ת"ו.

ובודאי הביא כת"ר דבריו לפני הרבנים שם הנמצאים במקום ויודעים התנאים האופנים והדרכים וכו' וכבר נאמר, אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וגו'.

בהמשך להנ"ל הגיעני מלפני זמן ידיעה מיסוד חברה באה"ק ת"ו במיוחד להרבות התולדה, ובטח ידועים על אתר הפרטים בזה.

על יסוד מאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, אביע תקותי חזקה אשר בתוככי כל הנשמעים לקול כת"ר נפוץ הענין דקביעות לימוד פנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, קביעות בכל יום ובהוספה ביום השבת אשר קדש הוא לה', ואם בכל זמן ובכל מקום הי' הכרח בזה עאכ"ו בתקופתנו ובאה"ק ת"ו, וכידוע אגרת הקדש של הבעש"ט בזה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכתיבה וחתימה טובה.

ב

מוה' יחיאל יהושע: רבינוביץ, ירושת"ו. האדמו"ר מביא"ל-אזורוב. אגרת נוספת אליו — אג"ק חכ"ז אגרת י"כה.

וכבר נאמר, אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וגו': מלאכי ג, טז.
מיסוד חברה באה"ק ת"ו במיוחד להרבות התולדה: כנראה הכוונה לאגודת "אפרת", שנוסדה אז.

מאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזרזין: ספרי נשא בתחלתו. במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א.

לימוד פנימיות התורה .. ובהוספה ביום השבת כו': ראה קונטרס עץ החיים ספכ"ה. וראה תו"מ התועדויות ח"י"ב (תשי"ד ח"ג) ע' 204 ואילך, ובהנסמן שם.
אגרת הקדש של הבעש"ט: נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ נח, ד' מרחשון הבעל"ט — הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה אלה תולדות נח גו' שנאמר בהתועדות ד' מרחשון אור ליום ועש"ק פ' נח ה'תשל"ז (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ר"ח מרחשון, ה'תשע"ז,

מאה וחמשים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

א

בי"ה. ט"ז שבט תשי"ד

ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ כו'

מוה"ר גוטמאן שי שוי"ב

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מגי בשלח אשר נעם לי לקבלו אחרי הפסק הארוך, ולפלא שאין כותב בפרטיות מפעולותיו הטובות במקומו בהנוגע להפצת התורה והיהדות ברוח ישראל סבא, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה, והשי"ת יצליחו באומנות השוי"ב ובאומנות המילה ולקרב את לבם של בני ישראל ע"י ברית הלשון אכילה כשרה ודבור הכשר וברית המעור שכל ישראל נקראו צדיקים מטעם זה וכמבואר בזהר ר"פ נח.

כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם במכתבו כשאהי על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע.

בברכת הצלחה.

נ.ב. בטח יש לו קביעות עתים בתורת החסידות, וכמו שדברתי עמו כמה פעמים בזה.

א

מוה"ר גוטמאן שי שוי"ב: באַראָס, נ' אַרלינס.

ברית הלשון... וברית המעור: ראה ספר יצירה פ"א מ"ג. ראשית חכמה שער הקדושה פי"א ופי"ז. של"ה שער האותיות אות ש (קח, א). ובכ"מ.

תוכן המאמר

ביאור ענינו של נח איש צדיק ותיבת נח – בעבודת כל אחד מישראל: נח – נייחא, שבת – מורה על כללות העבודה (תולדות – מעשים טובים) שפועלת התענוג שבגללו היתה בריאת העולם – שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. ונח נח (ב"פ) – שתי שבתות, מנוחה שלאחרי ומצד העבודה, ומנוחה נעלית יותר שנמשכת מלמעלה, עד לתענוג הפשוט.

ועז"נ „אלה תולדות נח“, אלה פסל את הראשונים, דקאי על כללות התהוות העולמות עי"ז ש"נהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים" – כי, אף שגדלה מעלת ההתהוות היש שהיא ממהותו ועצמותו של המאציל שמציאותו מעצמותו, הרי זה פסולת וטפל לגבי מעלת העבודה שעל ידה עושים מיש – אין.

אך שלימות העבודה היא דוקא בפרטיות ופרטי פרטיות – בכל פרטי עניני התיבה (המרומזים במדותי': שלש מאות, חמישים ושלושים, כפי שהם באופן דאל אמה תכלינה מלמעלה) שבה שהה נח במשך י"ב חודש, שע"ז נעשה שלימות הבירור.

ודוגמתו במשך השנה – שהעבודה הכללית בר"ה ויוהכ"פ ועשי"ת בבחי' היחידה, נמשכת בחג הסוכות באופן מקיף, ובשמע"צ בקליטה בפנימיות, עד לעבודה דבא אל התיבה בכל פרטי הענינים. ודוגמתו בכל יום – שלאחרי ש"החזרת בי נשמת", באה ההתלבשות בפרטים ע"י תפלה ותורה, ועד להנהג בהם מנהג דרך ארץ, לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

(י) **וְעֵינֵי** שבכל יום ויום נעשית עבודה זו ע"י כל אחד מישראל [וכנ"ל מהזהר שעמך כולם צדיקים, ולכן כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, שזהו פס"ד ברור במשנה¹⁰ (ועד שמבואר בירושלמי¹⁴³ ובכ"מ שאפילו אלו שעליהם נאמר¹⁰ חוץ כו', הנה סוכ"ס גם להם יהי בירור ויהי להם חלק לעוה"ב)], הנה היום אם בקולו תשמעו¹⁴⁴, שממשיכים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים (כפי שהנשמה נמצאת עדיין בגוף), ואז יקויים היעוד¹²⁸ וגר זאב עם כבש גו', לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים, ע"י יפוצו מעינותיך חוצה¹⁴⁵ [כמובן מפירוש הרמב"ם¹⁴⁶ בפסוק וענין זה, שהנבראים ישיגו דעת בוראם], בקרוב ממש ובעגלא דידן.

בס"ד. ד' מרחשון, אור ליום ועש"ק פ' נח, ה'תשל"ז

(הנחה בלתי מוגה)

אלה תולדות נח נח איש צדיק גו'. וממשיך בכתוב² שנצטוה לעשות תיבה (ואח"כ בא גו' אל התיבה גו'), וממשיך לבאר פרטי התיבה, שלוש מאות אמה אורך התיבה חמשים אמה רחבה ושלושים אמה קומתה גו' ואל אמה תכלינה מלמעלה גו'. ומובן, שככל עניני התורה שהיא נצחית⁵, יש גם כזה ענין ששייך בעבודת האדם בכל דור ודור, וכיון שהתורה כללות ופרטות נאמרה⁶, הרי זה שייך גם בעבודת האדם בכל שנה ושנה.

(ב) **וַיּוֹבֵן** בהקדם המבואר בדרושי רבותינו נשיאינו על הפסוק⁷, שבהם הובא מאמר הזהר⁸, אלה תולדות נח, ר' חייא פתח, ועמך⁹ כולם צדיקים [והיינו שמפרש שמ"ש נח איש צדיק קאי על כל אחד מישראל ועל כל בני"ן לעולם ירשו ארץ, תא חזי כל ישראל אית להו חולקא לעלמא דאתי (כמארז"ל¹⁰ כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ), מאי טעמא, בגין דנטרין ברית דעלמא אתקיים עלי' כו', כל מאן דנטיר האי ברית דעלמא אתקיים עלי' איקרי צדיק, מנלן מיוסף דנטר לי' לברית זכה דאקרי צדיק, ועל כך עמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ, והיינו, שענין הברית קשור עם ספירת היסוד, שעז"נ¹¹ צדיק יסוד עולם, שע"י ענין היסוד נעשה קיום העולם, וכיון שמקיימים את הארץ, לכן גם ירשו ארץ, עלמא דאתי, עולם הבא, בחי' עלמא דאתכסיא¹², שבספירות הו"ע ספירת הבינה¹³.

— אוה"ת פרשתנו נד, סע"א ואילך. ביאורי הזהר להצ"צ פרשתנו ח"א ע' יב ואילך. ח"ב ע' תרכח ואילך.

(8) ריש פרשתנו (נט, ב).

(9) ישע"י ס, כא.

(10) סנהדרין צ, א.

(11) משלי י, כה.

(12) ראה אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תיח. סה"מ תרע"ח ע' קכח.

(13) ראה במאמרים שבהערה 7, שברית

הוא יסוד ז"א, ששרשו מיסוד אבא, ולכן מאן

(1) פרשתנו (נח) ו, ט.

(2) שם, יד.

(3) שם ז, א.

(4) שם ו, טו"ט.

(5) תניא רפי"ז. וראה גם רד"ה אלה

תולדות נח במאמרי אדמו"ר האמצעי פרשתנו

ע' צג. אוה"ת פרשתנו ח"ג תרלח, א.

(6) חגיגה ו, סע"א ואילך.

(7) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה אלה

תולדות נח במאמרי אדה"ז על מארז"ל ע'

קפא ואילך. שם ע' קפא ואילך. ועם הגהות

(143) כלאים פ"ט ה"ג. וראה אג"ק ח"א ע' קמה ובהערה 5.

(144) ע"פ תהלים צה, ז. סנהדרין צח, א. ובכ"מ.

(146) סוף הל' מלכים.

(145) ראה אגה"ק של הבעש"ט — נדפס בכתר שם טוב הוצאת קה"ת בתחילתו.

דנייחא, שהו"ע השלום, ובאופן של שלימות (שהרי שלימות קשורה עם שלום, כמבואר בדרושי החלצו שבפרשת מטות¹²⁹), בדוגמת המעמד ומצב שהי' לפניו בתיבת נח, ודוגמתו בעבודת כל אחד מישראל, שבשעה שמקיים מצוה ה"ה פועל ענין השלום, שמשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, דקאי על נפש האלקית ונפש הבהמית, כמבואר בארוכה בדרושי החלצו¹³⁰. אמנם, בחג הסוכות הרי זה עדיין בבחי' מקיף, ואח"כ נעשית הקליטה בפנימיות בשמע"צ, ועד שנמשך בפרטים ופרטי פרטים, בכל עניני העבודה דבא אל התיבה, כנ"ל בארוכה.

(ט) **ומזה** נמשך גם בעבודת כאו"א מישראל בכל יום ויום. דהנה, בתחלת היום נמצא האדם במעמד ומצב דנשמה באפו¹³¹, שישנו רק הענין דהחזרת בי נשמת¹³², ללא פרטים כו'. ולאח"ז נעשית ההתלבשות בפרטים כו', ע"י ענין התפלה והתורה שלאח"ז (מבית הכנסת לבית המדרש¹³³), החל מזמן התפלה שאז היא הגאולה פרטית¹³⁴, ולאח"ז פועלת התפלה ההיתר¹³⁵ שיוכל להיות לימוד התורה בשלימותו¹³⁶. ועד שנמשך לאח"ז בהנהגה בהן מנהג דרך ארץ¹³⁷, באופן שעושים בכל יום ויום דירה לו ית' בתחתונים, הן ישכר והן זבולון, כל אחד לפי אופנו, ואצל כולם ניכר ענין הגאולה פרטית (שבתפלה) במשך כל היום כולו, ע"י שכל מעשיך יהיו לשם שמים¹³⁸, ויתירה מזה¹³⁹, בכל דרכיך דעהו¹⁴⁰, ועד לתכלית השלימות בענין הדעת (כמשנת"ל¹⁴¹ בענין אתה הראת לדעת¹⁴², שיש בזה הפירוש שאתה הראת קאי על עצמות ומהות, ובא באופן דלדעת).

העסק בתורה שאחר התפלה הוא גבוה יותר מתורה שקודם התפלה כו'".
 (136) ראה לקו"ת ברכה צו, ב. קונטרס התפלה פ"ח ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קנו. תש"ד ע' 75 ואילך.
 (137) ברכות לה, ב.
 (138) אבות פ"ב מי"ב.
 (139) ראה לקו"ש ח"ג ע' 907. ע' 932.
 ח"י ע' 104. חכ"ה ע' 135.
 (140) משלי ג, ו.
 (141) ד"ה אתה הראת וד"ה ויאמר לו יהונתן.
 (142) ואתחנן ד, לה.

(129) לקו"ת מטות פו, ד.
 (130) לקו"ת שם פו, ג ואילך. ועוד.
 (131) ישע"י ב, כב. וראה לקו"ת פינחס עט, ד. אוה"ת בראשית ח"ו תתרכ, א. סה"מ תרפ"ט ע' ככו. וש"ג.
 (132) נוסח "מודה אני".
 (133) ברכות בסופה.
 (134) תניא אגה"ק ס"ד.
 (135) ראה לקו"ת שבהערה הבאה: "שאמר אבא בנימין על תפלתי שתהא סמוכה למטתי (ברכות ה, ב), ומבואר בפרש"י שגם ללמוד לא רצה קודם התפלה .. ובתוס' .. ולא ידעתי מנא ל"י דאטור בלימוד קודם, אבל באמת אין זה משום איטור, אלא שמעלת

והענין בזה, כמבואר במאמרים האמורים¹⁴, שענין הברית דעלמא אתקיים עלי' כפי שהוא באותיות הקבלה זהו מ"ש¹⁵ ותקם את דבריך כי צדיק אתה, דדבריך הו"ע בדבר הו"י שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם¹⁶, שזהו כללות ענין המלכות שעל ידה נעשה כל סדר ההשתלשלות, והקיום בזה (ותקם את דבריך) הוא ע"י כי צדיק אתה, והיינו, שספירת המלכות מקבלת את כל הענינים מספירת היסוד (צדיק). וזהו גם ענינו של נח איש צדיק, שעל ידו נעשה קיום כל הארץ, כמ"ש (בשיעור חומש דיום חמישי¹⁷) ואני הנני מקים את בריתי אתכם וגו' זאת אות הברית אשר הקימותי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ. וכללות הנקודה בזה, שנח בא לתקן את החסרון שהי' אצל אדה"ר כו'¹⁸. ומזה מובן גם שענין זה נמשך אח"כ בעבודת כאו"א בכל דור ודור ועד בכל שנה ושנה, כי, כל הענינים שעושה האדם הם כדי לשמש את קונו¹⁹, לעשות לו ית' דירה בתחתונים²⁰, בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו²¹, ובפרט לאחרי חטא עה"ד (שזהו החסרון שצריך לתקן בענינו של אדה"ר), ועי"ז שכאו"א מתקן חלקו בעולם, אזי נתקן גם חלקו בנשמת אדה"ר, שהי' כולל כולם, מהם נתלים בראשו מהם בזרועו כו'²² (כמובא במצות אהבת ישראל²³ מכתבי האריז"ל²⁴).

אך גם כאשר עומדים כבר במעלת צדיק מצד מעלת עבודתם [שזהו הענין דתולדות נח, כדרשת חז"ל²⁵ מה הן פירותיו של צדיק מצוות (מאי פירות מצוות)²⁶], וכמובא גם בפרש"י שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים], ועד להעילוי דנח נח (איש צדיק) ב"פ, שהו"ע דנייחא בכפליים, נייחא לעלאין נייחא לתתאין (ככל פרטי הענינים שנימנו בזהר²⁷) — אין זה מספיק עדיין (כפי שמשמע מהמשך הענין), אלא צריך להיות עוד הענין דבא אל התיבה. ובזה גופא כפי שממשיך לבאר ולפרט פרטי התיבה, שלוש מאות אמה ארכה וחמשים אמה רחבה ושלושים אמה

דנטיר ברית אית לי' חלק לעלמא דאתי שהוא בחי' בינה, שמקבלת מיסוד אבא.
 (14) ראה אוה"ת פרשתנו שם (נו, א).
 (15) נחמי' ט, ח.
 (16) תהלים לג, ו.
 (17) ט, ט"ז.
 (18) ראה זהר ומקדש מלך שם (הובא במאמרים שבהערה 7). וראה לקמן ס"ח.
 (19) משנה וברייתא סוף קידושין.
 (20) ראה תנחומא נשא טז.
 (21) ראה תניא פל"ו.
 (22) שמור"ר פ"מ, ג.
 (23) סהמ"צ להצ"צ כח, סע"א.
 (24) טעמי המצוות פ' קדושים (מצות ואהבת לרעך כמוך).
 (25) ב"ר פ"ל, ו.
 (26) סוטה מו, סע"א.
 (27) שם נח, ב. וראה גם ב"ר פ"ל, ה.

קומתה ובאופן דאל אמה תכלינה מלמעלה, שע"ז יובן הענין שפועלת התיבה, החל מפשרטו של ענין (שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו²⁸), שעל ידה ניצלו מהמבול, ועד שע"ז נעשה אח"כ הענין דאת קשתי נתתי בענן גוי²⁹ (כמ"ש בשיעור דיום חמישי), כהפירוש שקשתי היינו דבר שהוא מוקש ל³⁰, וכמבואר בכ"מ³¹ שקאי על עצמותו ומהותו ית'. ועוד זאת, כמבואר בארוכה בכ"מ³² מאמר הזהר³³ שכאשר יתחזי האי קשת בעמא מתקשטא בגווי נהירין כו' כדין צפי ל³⁴ למשיח, היינו, שהקשת הוא סימן הקשור עם הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יהי' העולם במילואו יותר מכמו שנברא על מילואו³⁴, כיון שלעתיד לבוא, לאחר הגאולה האמיתית והשלימה, יתוסף בזה שלימות יותר.

(ג) **ויש** לבאר תחילה כללות ענין הנייחא (שלכאורה אינו ענין העבודה), וכ"פ נייחא. והענין בזה, דהנה, נייחא הו"ע התענוג שבגללו היתה בריאת העולם, לפי שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים²⁰, כמ"ש³⁵ שוקיו עמודי שש, ואיתא במדרש³⁶ עמודי שש שהעמיד כל מעשה בראשית לששה ימים, ושוקיו זה העולם שנשתוקק ונתאוה הקב"ה לבראתו, שזהו ענין התענוג כפי שנמשך מלמעלה למטה, עד שמתלבש בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו. ולאח"ז ישנו הענין שפועלים צדיקים (עמך כולם צדיקים) ע"י עבודתם (גדולים מעשה צדיקים³⁷), שהו"ע הנייחא מלמטה למעלה שנעשה ע"י עבודת כל אחד מישראל במילוי שליחותו של הקב"ה בקיום התורה ומצוותי' (כברו את המצוות שהם שלוח³⁸) לעשות לו ית' דירה בתחתונים, והיינו, שעם היותו מטה כפי שנמצא למטה, אעפ"כ יתעלה באופן נעלה ביותר, ועד שנעשית בו דירה לו ית'. וכמו"כ ישנו הענין דנייחא ב"פ בעבודת האדם, כמבואר בארוכה בכ"מ³⁹ שיש מנוחה הבאה לאחרי ומצד העבודה, ויש

(28) שבת סג, א. וש"נ.
 (29) ט, יג.
 (30) ב"ר פל"ה, ג.
 (31) ראה אוה"ת פרשתנו ע, ב. סה"מ
 תרח"ץ ע' רכו. ע' רסט.
 (32) ראה אוה"ת בראשית כא, ב. סה"מ
 תרל"א ח"א ע' שרמ. ד"ה את קשתי תרנ"ד
 (סה"מ תרנ"ד ע' מג ואילך). המשך תער"ב
 ח"ג ע' אישה. ד"ה זאת אות הברית דש"פ נח
 תשמ"ג.
 (33) פרשתנו עב, ב.
 (34) ראה ב"ר פ"ב, ו. שמור"ר פ"ל, ג.
 מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקנת. ועוד.
 (35) שה"ש ה, טו.
 (36) במדב"ר רפ"י.
 (37) תכותות ה, א.
 (38) נתחומא ויגש ו. וראה לקו"ת ויקרא
 ב, א. אוה"ת וישלח רמח, ב. סה"מ תרל"ג
 ח"א ע' נג. תרנ"ה ע' נו ואילך. לקו"ש חכ"ה
 ע' 330.
 (39) ראה במאמרים שבהערה 7.

(כללית). אמנם, מבחי' היחידה צריך שיומשך אח"כ בפרטי הענינים דבכל לבכך ובכל נפשך ובכל מאדך¹¹⁸, ועד שיומשך ג"כ בוקשרתם לאות על ידך¹¹⁹, ועד לוכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך¹²⁰, בחלקו בעולם, ובזה היא שלימות הענינים שלפנ"ז, החל משמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד¹²¹, כפי שהענינים הם באופן דאחד. ולכן, לאחרי העבודה בעשי"ת בבחי' היחידה, צריך להיות נמשך בסדר השתלשלות מלמעלה למטה. והסדר בזה, שתחילה נמשך באופן דמקיף, בחג הסוכות, במקיפים דסוכה, ואח"כ בשמיני עצרת היא הקליטה בפנימיות [ובאופן שבמשך הזמן, לאחרי שבעה חדשים עד שביעי של פסח, יהי' לידת וגילוי הנשמה בכל פרטי, רמ"ח אברים ושס"ה גידים כפי שהם בנשמה], ובאופן שקשור גם עם שמחת תורה, ענין השמחה שפורץ גדר¹²², וענין התורה (שהו"ע הקליטה כו'¹²³) שמשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה¹²⁴. ועד שנמשך בעבודה פרטית ובפרטי פרטיות, באופן דבא אל התיבה, ועד להשלימות דאל אמה תכלינה מלמעלה שנעשית בכל פרטי הענינים דשלוש מאות אמה, שלושים וחמישים (כנ"ל ס"ז).

ולהעיר שכללות ענין התיבה קשור גם עם חג הסוכות, שהוא בדוגמת תיבת נח, כמבואר בארוכה בהמשך וככה¹²⁵ השייכות של ג' הענינים דסוכה תיבת נח ולעתיד לבוא, כי, סוכה ענינה שהאדם דר בסוכה כמו שדר בדירתו במשך כל השנה¹²⁶, באופן שנכנס בהסוכה ביחד עם כל עניניו, וענין זה הוא בדוגמת תיבת נח, שכל הבהמות והחיות היו בתוך התיבה ולא הזיקו זל"ז¹²⁷, שזהו בדוגמת המעמד ומצב דלעתיד לבוא, כמ"ש¹²⁸ וגר זאב עם כבש גוי לא ירעו ולא ישחיתו גוי'. אלא שכללות החילוק ביניהם הוא, שסוכה הו"ע המקיפים דחיצוניות בינה, משא"כ בתיבת נח נמשך מפנימיות בינה, אבל בתיבת נח הי' ענין זה רק לזמן ההוא, ואילו לעתיד לבוא יהי' זה בקביעות. ואז יהי' אמיתית הענין

(118) ואתחנן ו, ה.
 (119) ואתחנן שם, ח.
 (120) שם, ט.
 (121) שם, ד.
 (122) נתבאר בסה"מ תרנ"ז ע' רכג ואילך.
 (123) ראה סה"מ עזרת ע' לו ש"המשכת
 הטיפה" "זהו המשכת התורה להיות בבחי'
 אר"פ ממש".
 (124) סנהדרין צט, ב.
 (125) תרל"ז — במאמר דש"פ נח תרל"ח
 (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרכט ואילך).
 (126) ראה סוכה כח, ב. שו"ע ודאדה"ז
 אר"ח סתרל"ט.
 (127) ראה גם (נוסף להמשך וככה שם)
 מאמרי אדה"ז ענינים ח"א ס"ע צה ואילך.
 אוה"ת פרשתנו ח"ג תרלד, א ואילך. תרלט,
 א.
 (128) ישע"י יא, ו. ט.

נשיאינו¹⁰⁵ שאמה ר"ת אלקינו מלך העולם. וזוהי הנתינת כח לשלימות הבריור¹⁰⁶ במשך י"ב חודש, עד שנתברר גם החיצוניות שבחיצוניות להיות בתכלית השלימות והזיכוך והבירור.

(ח) **והנה** כל האמור לעיל בנוגע לכללות העולם, שלאחרי שנברא אדה"ר ה' אצלו ענין בלתי רצוי שנתתקן ע"י נח כו'¹⁰⁷ — יש דוגמתו בעבודת האדם בכל שנה ושנה, החל מר"ה, שהוא יום ברוא אדה"ר¹⁰⁸, עד לשמיני עצרת, מלשון קליטה¹⁰⁹, שרק אז נעשה הזיווג והקליטה נכ"י, מצד הנפילה כו', יש צורך באריכות זמן דכ"א יום מר"ה עד שמע"צ (אע"פ שאצל אדה"ר ה' מספיק על זה ג' שעות, כמבואר בכתבי האריז"ל¹¹⁰), ולאח"ז נעשה לידת הנשמות בשביעי של פסח (כמבואר באגה"ק¹¹¹ ובכ"מ בספרי קבלה¹¹²), שזהו העיבור דשבעה חדשים, ולאח"ז ניתוסף בתיבת נח ענין העיבור די"ב חודש¹¹³, שע"י נעשה תכלית הבריור והזיכוך גם בחיצוניות, עד שגם הגוף כמו שהוא במציאותו יכול לעלות למעלה.

והענין בזה, דהנה, בר"ה כל הענינים הם באופן כללי, ועבודת האדם היא באופן שנמצא בתנועה דאתם נצבים היום כולכם לפני הוי' אלקיכם¹¹⁴, וכן ביוהכ"פ, אחת בשנה¹¹⁵, ועד"ז בעשי"ת, שעליהם נאמר¹¹⁶ כאן ביחיד, שזוהי העבודה שמצד יחידה שבנפש¹¹⁷, שהיא תכלית שלימות העבודה, אבל עבודה זו היא עדיין באופן של יחידה (עבודה

(110) פרי עץ חיים שער ר"ה פ"ד.
 (111) ס"כ (קל, ב).
 (112) ראה פרי עץ חיים שער הלולב פ"ח.
 (113) ראה במאמרים הנ"ל (ביאורו"ז ח"ב ס"ע תרכט ואילך), שמלבד החטא דאדה"ר שלא המתין שיהי' הזיווג לביל שבת, ה' עוד חסרון, שנולדו תיכף קין והבל ולא נשתהו בכטן הנוקבא. וגם ענין זה נתתקן ע"י נח בביאתו לתיבה ונשתהה שם י"ב חודשים כו'.
 (114) נצבים כט, ט. וראה לקו"ת ר"פ נצבים.
 (115) תצוה ל, י.
 (116) ר"ה יח, א.
 (117) לקו"ת תבא מג, סע"ד. וראה לקו"ש ח"יד ע' 145. וש"נ.

(105) סד"ה צהר תעשה לתיבה תרצ"א.
 תרצ"ב (סה"מ תרצ"א ס"ע קיד. תרצ"ב ע' קיד). וש"נ.
 (106) ראה סה"מ עזרת' ע' לד, ש"בכדי לברר .. צ"ל ממדרי' עליונה יותר', והפרטים באים ממדרי' עליונה יותר כו'.
 (107) ראה במאמרים שבהערה 7, שחטא אדה"ר ה' שלא המתין שיהי' הזיווג ביום השבת, שזהו הזמן להמשכת פנימיות התענוג להולדת הנשמות, ונתתקן ע"י נח, שענינו ענין השבת.
 (108) ושם, שבכל שנה חזרין הדברים לקדמותן, ולתיקון זה שלא המתין עד ליל שבת, הוא ענין ר"ה ויוהכ"פ וסוכות, עד שבשמע"צ הוא הזיווג כו'.
 (109) ראה לקו"ת שמע"צ פח, ד. ובכ"מ.

מנוחה נעלית יותר שבאה לאחרי המנוחה הקשורה עם ענין העבודה. ובכללות הרי זה ענין השבת, כמארז"ל⁴⁰ מה ה' העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה, ובשבת גופא יש שתי שבתות כהלכתן (כמארז"ל⁴¹ אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים), כהלכתן דייקא, היינו, שב' אופני המנוחה (שתי שבתות) הם באופן הקשור עם הליכה, הליכה מלמטה למעלה והליכה מלמעלה למטה — ע"ד המבואר בדרושים⁴² על הפסוק⁴³ והתהלכתי בתוכם (שאומר הקב"ה לכל אחד מישראל ולכללות בני"י) שהם (בכללות) ב' אופני הליכה, הליכה מלמטה למעלה והליכה מלמעלה למטה, וכיון שצ"ל אתעדל"ת מעין האתעדל"ע, לכן גם עבודת האדם בכללותה היא באופן של הליכה מלמטה למעלה והליכה מלמעלה למטה. וענין זה קשור גם עם הגאולה האמיתית והשלימה (משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים), כמשנת"ל במאמרים שלפנ"ז⁴⁴ שענין הגאולה קשור עם מ"ש⁴⁵ ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה, שזהו ענין התורה (משפט⁴⁶), עלי' נאמר⁴⁷ ואשים דברי בפיך, באופן של המשכה מלמעלה למטה, וענין הצדקה, עלי' נאמר⁴⁸ צדקה תרומם גוי, שהו"ע העלאת כל הענינים הגשמיים מלמטה למעלה. ולפי ערך זה נעשה אח"כ גם ענין המנוחה, מצד מלמטה למעלה ומצד מלמעלה למטה.

(ד) **וכללות** הענין בזה, כמבואר בארוכה בדרושים³⁹ שענין שתי שבתות הם מעלי דשבתא ויומא דשבתא, שהם שני עניני מנוחה (נייחא). והיינו, שבמעלי שבתא היא המנוחה כפשוטה שבאה לאחרי העבודה דששת ימי המעשה, שבסיומם מתחיל מעלי שבתא. ולאחרי זה באה המנוחה דיום השבת. וזהו גם הענין דשתי שבתות כהלכתן (ב' אופני הליכה), כי, כללות ענין המנוחה הבא לאחרי ומצד היגיעה הוא באופן של הליכה מלמטה למעלה, כפי שרואים בענין

(40) פרש"י בראשית ב, ב. ועוד.
 (41) שבת קיח, ב (הובא במאמרים הנ"ל).
 (42) וראה גם ד"ה אלה תולדות נח תנש"א (תו"מ סה"מ חשון ע' רמ ואילך).
 (43) אמרי בינה שער הק"ש פפ"ח. מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' קנז. תקס"ט ע' קמד ואילך. אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תרמ. ד"ה והתהלכתי בתוכם תשי"א (סה"מ תשי"א ע' פג). וש"נ.
 (43) בחוקותי כו, יב.
 (44) ד"ה ציון במשפט תפדה תשל"ו ס"ט (תו"מ סה"מ אב ע' קמג ואילך).
 (45) ישעי' א, כז.
 (46) ראה לקו"ת ר"פ דברים.
 (47) ישעי' נא, טז.
 (48) משלי יד, לה. וראה תו"א בראשית א, ב.

המלאכה והמנוחה שלאחרי המלאכה בפשטות, שבשעת המלאכה הנה כדי שעשייתה לא תהי' ברפיון ידים, צריך שימושך בזה מכל הכחות שלו, היינו, לא רק מכח העשי', אלא גם מהמדות שבלב, וגם מהשכל, ועד לכח התענוג (כמבואר בארוכה בדרושי תקיעת שופר עפ"י כוונת הבעש"ט⁴⁹), אלא שכחות אלו הם בהעלם, ובגילוי הוא ענין העשי'. והיינו, שבשעת המלאכה נעשית הירידה מלמעלה למטה של כל הכחות בענין העשי'. ולאח"ז מתחיל מעלי שבתא — לאחרי שנשלמה הפעולה של כח העשי', ובלשון הכתוב⁵⁰ וישבות גו' מכל מלאכתו אשר עשה גו', ודוגמתו גם באדם התחתון — שאז עולים (מלמטה למעלה) כל הכחות שלו (המדות, השכל ומוחין ועד לכח התענוג) וחוזרים למקומם. ואז מאיר בגילוי ענין העונג, שזהו כללות ענין השבת (הן מעלי דשבתא והן יומא דשבתא), כמ"ש⁵¹ וקראת לשבת עונג. ולאחרי התענוג שבמעלי שבתא, שהוא מצד עליית הכחות שלו למקומם עד לכח התענוג, אזי מאיר ביומא דשבתא תענוג עליון יותר ממקום נעלה יותר, שנמשך מלמעלה למטה, שזהו ענין נייחא הב', נייחא מלמעלה למטה, ביומא דשבתא. ובזה גופא ישנם שני זמנים, שבת בבוקר ולאח"ז רעוא דרעוין, שהם ב' בחינות בתענוג, כמבואר גם בהמשך תרס"ו⁵² שיש תענוג ששייך עדיין להרכבה, ולכן נקרא תענוג המורכב, ועי"ז באים לתענוג נעלה יותר, תענוג הפשוט.

וענין זה קשור גם עם משנת⁵³ בענין ממכ"ע וסוכ"ע, כי, המנוחה דמעלי שבתא קשורה עם בחי' ממכ"ע (שבבחי' זו היא העבודה בששת ימי המעשה), ולאח"ז באה המנוחה דיומא דשבתא הקשורה עם בחי' סוכ"ע. ולמעלה מזה (ברעוא דרעוין) הוא חיבור שניהם (ממכ"ע וסוכ"ע) יחד (ע"ד זכור ושמור בדיבור אחד⁵⁴), שעיי"ז נמשך ממקום עליון ביותר, או ע"ד משנת⁵⁵ שבבחינת סוכ"ע ישנו לא רק סוכב הפרטי, אלא גם סוכב הכללי, ועד לבחי' שלמעלה מגדר ממלא וסוכב, למעלה אפילו מסוכב הכללי, ולמעלה אפילו מגדר הסוכב.

(49) סידור עם דא"ח רמו, סע"א ואילך.
 (50) בראשית ב, ב.
 (51) ישעי' נח, יג.
 (52) ע' תשיג ואילך. וראה גם סה"מ
 תרל"ה ח"ב ע' תלו ואילך. וש"נ.
 (53) ד"ה שובה ישראל הא' והב' (תו"מ
 סה"מ תשרי ע' צג ואילך. ע' צז).
 (54) ר"ה כז, א. מכילתא ופרש"י יתרו כ,
 ח. וראה אוה"ת פרשתנו סא, א.
 (55) ד"ה שובה ישראל הב' סוסי"ב (תו"מ
 שם ע' צז ואילך).

שקשור עם תכלית שלימות העולם שתהי' בגאולה האמיתית והשלימה (כנ"ל ס"ב), הוצרך להיות הבירור בשלימות, במשך י"ב חודש שהי' נח בתיבה (בדוגמת העיבור ד"ב חודש). ומזה מובן גם בנוגע לעבודת כל אחד מישראל (שהרי נח איש צדיק קאי על עמך כולם צדיקים), שצריכה להיות בתכלית שלימות הבירור של כל פרט, ואפילו גם בחיצוניות הפרט, עד שהגוף וכל עניניו יהיו בתכלית הבירור והזיכוך והשלימות (ע"ד האמור בנוגע לאלי הנביא).

וזהו גם מה שמבאר בכתוב פרטי התיבה, שלוש מאות אמה וגו'⁹⁸. והענין בזה, דהנה כללות ענין מספר שלושה הו"ע ג' הקוין שעליהם העולם עומד⁹⁹. ויש גם מספר שלושה כפי שהוא בעשיריות (שלושים), שהו"ע ג' המוחין כפי שכל אחד כלול מיו"ד, שזהו"ע שלושים אמה קומתה. אך יש שלימות נעלה יותר, שהו"ע שלוש מאות אמה, שמספר מאה הוא בכתר (כמבואר בארוכה בדרושים¹⁰⁰ על הפסוק¹⁰¹ ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, דאיתא בזהר¹⁰² שמאה הו"ע סתימא דכל סתימין, שהו"ע הכתר). ובכתר גופא יש כמה מדרגות נוכמשת"ל (ס"ד) בנוגע לבחי' סוכ"ע, שזהו כללות ענין הכתר, שלכן, א' הפירושים בתיבת כתר (כתר¹⁰³) הוא מלשון סיבוב¹⁰⁴, שזהו שממשך אח"כ ואל אמה (אחת) תכלינה מלמעלה, שזהו כפי שבחי' הכתר היא למעלה (לא רק משלש, ג' מוחין, ולא רק למעלה משלושים, כפי שג' המוחין כלולים מיו"ד, אלא למעלה גם) משלוש מאות, באופן שמלמעלה נעשה אל אמה תכלינה, שהו"ע הכליון וענין השלימות (ע"ד משנת"ל (ס"ז) ב' הפירושים בענין ויכולו), והיינו, שכל השלש מאות, וכן השלושים והחמישים (שהו"ע חמישים שערי בינה, כמבואר בארוכה בדרושים אלו), הרי הם באופן דאל אמה תכלינה מלמעלה, אמה לשון יחיד, שזהו תכלית העילוי שבכתר (למעלה גם מבחינת מאה). וגם ענין זה נמשך בעולם נוע"ד שאמיתית הדירה לעצמות ומהות היא דוקא בתחתונים, כיון שהעולמות העליונים הם באופן של ירידה מאור פניו ית', כמ"ש בתניא²¹, כמרומו בתיבת אמ"ה, כידוע בדרושי רבותינו

(98) ראה ביאורי הזהר פרשתנו ח"ב ע'
 תרלא. וראה גם אוה"ת פרשתנו סז, ב ואילך.
 (101) חיי שרה כג, א.
 (102) ח"א קכג, א.
 (103) איוב לו, ב (ובפ"י ראב"ע).
 (104) המשך תער"ב ח"א פ"א. ועוד.
 (99) אבות פ"א מ"ב.
 (100) ביאור"ז לאדמו"ר האמצעי ואדמו"ר

ב' ההליכות של האדם התחתון, בדוגמת ב' ההליכות מלמעלה דוהתהלכתי בתוכם (כנ"ל ס"ג) — הרי זה כפי שהענין הוא באופן ד(אלה תולדות) נח, שזהו ענין השבת, שאז אין זה ענין של עבודה פרטית, אלא הענין דויכולו השמים והארץ וכל צבאם גו'⁸⁶, שהו"ע הכליון⁸⁷, ועד לפירוש השני⁸⁷ דויכולו מלשון תענוג וחמדה, חמדת ימים אותו קראת⁸⁸, ועדיין אין זה שלימות העבודה, שצריכה להיות דוקא בפרטיות ובפרטי פרטיות. ולכן לא מספיק הענין דאלה תולדות נח, אלא צ"ל תכלית השלימות דנח ע"י הענין דבא אל התיבה.

והענין בזה, כידוע תורת הבעש"ט⁸⁹ עה"פ בא אל התיבה, שזהו ציווי לכל אחד מישראל שיכנס בתיבות התורה והתפלה, שבזה מודגש ענין ההתחלקות לפרטים ופרטי פרטים, שהרי כל תיבה יש לה האותיות שלה, וכדי שיתבטא ענינה של כל תיבה, בהכרח שתהי' נפרדת מהתיבה שלפני' ומהתיבה שלאחרי', ואז הנה בצירוף כולם יחד נעשה ענין (ספר) שלם. ואח"כ נעשה ענין זה באופן דתחתיים שניים ושלישיים⁹⁰, ככל פרטי העבודות שבזה בפרטי העולמות כו', כמבואר בארוכה בדרושים על פסוקים אלו⁹¹. ועד שבמשך י"ב חודש, שזהו הזמן ששהה נח בתיבה⁹², נעשה תכלית שלימות הבירור עד לפרטי פרטים, כמבואר בארוכה בכ"מ⁹³ בנוגע לענין העיבור שיש בו שלשה אופנים, עיבור דשבעה חדשים, עיבור דתשעה חדשים, ועיבור די"ב חודש, שהעיבור דשבעה חדשים, כפי שהי' אצל משה רבינו⁹³, עיקר ענינו הוא בנוגע לעבודת הנשמה⁹⁴, משא"כ העיבור די"ב חודש, כפי שהי' אצל אליהו הנביא⁹⁵, הנה על ידו הוא עיקר הבירור באופן שהגוף נעשה מבורר בתכלית [וזהו א' הביאורים לכך שמשא רבינו הניח גופו ביצירה ועלה למעלה⁹⁶, משא"כ כאלו' הנביא נאמר⁹⁷ ויעל בסערה השמימה יחד עם גופו]. ומזה מובן גם בנוגע לנח, שכיון שפעל שלימות העולם, ועד

(86) בראשית ב, א.
 (87) אוה"ת עה"פ ח"א מב, ב ואילך. ח"ג פ"ג. ועוד.
 (88) תקה, ב ואילך.
 (89) סה"מ תרפ"ט ע' רפו. וש"ג.
 (90) פרשתנו ו, טז.
 (91) אוה"ת פרשתנו ח"ג תריד, א. תרכז, האמצעי פס"ג (צח, ב).
 (92) ראה פרש"י פרשתנו ח, יד.
 (93) תיב"ע שמות ב, ב. זח"א לא, ב.
 (94) רש"י שמות שם, ג. עץ חיים שער הכללים פ"ג. ועוד.
 (95) ראה סה"מ תר"ן ע' שנד ואילך.
 (96) המשך תרס"ו ע' רז ואילך. סה"מ תרח"ץ ע' רנב ואילך.
 (97) ראה גם שער האמונה לאדמו"ר האמצעי פס"ג (צח, ב).
 (98) סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תריו. תרח"ץ ע' ריד.
 (99) ע"פ מלכים-ב, יא.

(ה) **וכל** זה שייך לכל אחד ישראל, כפי שפתח ר' חייא בענין אלה תולדות נח, שעמך כולם צדיקים וגו', כי, לכל אחד מישראל יש חלק אלוקה ממעל⁵⁶ (ומדגישים שזהו באופן ד)ממש⁵⁷. וכמבואר בארוכה בהדרושים⁵⁸ על מ"ש⁵⁹ אנכי הוי' אלקיך, שעיי"ז שהקב"ה אמר שהוי' יהי' אלקיך, כחך וחיותך, נמשכו אצל כל אחד מישראל כל פרטי הענינים שבד' אותיות שם הוי' כולל גם קוצו של יו"ד, באופן שנעשו כחך וחיותך, ולכן מבארים בהדרושים⁶⁰ כל פרטי עניני ד' אותיות דשם הוי' וקוצו של יו"ד כפי שהם בכחות ועניני האדם (וכמובן גם מביאור רבינו הזקן באגה"ת⁶¹), כולל גם איך אפשר לחבר הוי' עם אלקיך, ועד כפי שאלקיך נעשה כחך וחיותך, שעז"נ תחילה אנכי (הוי' אלקיך), שמצד אנכי מי שאנכי, דלא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל⁶², ישנו הכח שהוי' יומשך באלקיך, ועד שיהי' כחך וחיותך בגוף שנמצא בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו, ועד שיומשך בו גם בחי' אנכי. ולכן שייך גם הענין דאלה תולדות נח וגו' לכל אחד מישראל, עמך כולם צדיקים, ובאופן שמקיים עלמא (בדוגמת הענין דותקם את דבריך כי צדיק אתה, כנ"ל), ולכן גם ירשו ארץ כו'.

(ו) **וממשיך** בזהר⁶³, ר' אליעזר אמר, אלה (אלה תולדות נח) בכל אתר פסל את הראשונים, תנינן מה כתיב לעילא בפרשה דבראשית⁶³, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד כו'. ומזה מובן, שענינם של הראשונים מצד עצמם הו"ע נעלה ביותר, שהרי זה הענין דנהר יוצא מעדן גו'. אבל אעפ"כ, כשבאים לענין דאלה תולדות נח איש צדיק, הנה בערכם נעשה הענין דפסל את הראשונים.

והענין בזה, דהנה, מ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים וגו', הו"ע בריאת סדר השתלשלות כל העולמות כולם, שזהו ע"י בחי' החכמה (כמ"ש⁶⁴ כולם בחכמה עשית), שזהו"ע דעדן. ומבחי' עדן באה המשכה שנקראת בשם נהר, אבל אין זה כפי שהיא במקורה (בבחי' עדן), אלא כפי שנהר יוצא מעדן, בכדי שתוכל

(56) איוב לא, ב.
 (57) תניא רפ"ב.
 (58) לקו"ת ר"פ ראה. ובכ"מ.
 (59) יתרו כ, ב.
 (60) ראה לקו"ת שם. סה"מ תרל"ה ח"ב ס"ע תסו ואילך (וש"ג). עטר"ת ע' תריא ואילך. תרח"ץ ע' סז ואילך, ובהנסמן שם
 (61) בהערה 21.
 (62) לקו"ת פינחס פ, סע"ב. וראה זח"ג רנז, ב.
 (63) ב, י.
 (64) תהלים קד, כד.

להיות מציאות של עולמות. אך עדיין אין זה מספיק כדי שתהי' מציאות כזו שבה תוכל להיות עבודת האדם בתכליתה ובשלימותה, ולכן נאמר לאח"ז ומשם יפרד, היינו, שנמשך באופן ששם שייך לומר ענין של פירוד, ובלשון הכתוב⁶⁵ נעשה גו', לשון רבים, כתוב והרוצה לטעות יטעה⁶⁶, והיינו, שאין זה כמו בבחי' נהר, שאפילו כפי שיוצא מעדן, הרי הוא נהר (לשון יחיד) אחד, אלא משם (נעשה הענין ד) יפרד. ובכללות הרי זה באופן שהי' לארבעה ראשים, שזהו כללות ענין ד' העולמות (אבי"ע), שהרי אפילו עולם האצילות נקרא עולם, מלשון העלם והסתרי⁶⁷ (כמבואר בכ"מ⁶⁸ הענין בזה). אך גם בבחינת ומשם יפרד, נמשך הנהר שיוצא מעדן, ומגיע וחודר גם בעולם כפי שהוא באופן דיפרד, עד לעולם התחתון שאין תחתון למטה הימנו. וכמובן גם מהמבואר בארוכה באגה"ק⁶⁹ ד"ה איהו וחייהי חד איהו וגרמוהי חד, שהתהוות יש הגשמי היא דוקא ממהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו — שזהו למעלה מבחי' עדן, ועאכ"כ מהנהר היוצא מעדן, אלא שבבחי' נהר, יסוד אבא⁷⁰, שקשור עם פנימיות אבא⁷¹, מתלבש ונמשך ובא פנימיות עתיק, דפנימיות אבא פנימיות עתיק⁷² (כמבואר בארוכה בכ"מ⁷³), שזוהי הבחי' שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו ח"ו, שממנה נעשה התהוות יש הגשמי בעוה"ז הגשמי שאין תחתון למטה הימנו. וע"פ תורת הבעש"ט⁷⁴ בפירוש מ"ש⁷⁵ לעולם הוי' דברך נצב בשמים, הרי הדבר הוי' נצב (באופן דנצב מלך⁷⁶) בכל התהוות עד בהתהוות יש הגשמי. ומזה מובן גודל העילוי שביש הגשמי, אע"פ שאין תחתון למטה הימנו — כיון שיש בו האומן, כח הפועל בנפעל, שנמצא בו בתמידות, ובאופן שהנברא אינו מציאות לעצמו כלל (כמבואר בארוכה בדרושי אדמו"ר מהר"ש⁷⁷), כיון שבכל רגע ורגע הרי הוא אין ואפס

(65) בראשית א, כו.
 (66) ב"ר פ"ח, ח.
 (67) ראה לקו"ת שלח לו, סע"ד.
 (68) ראה סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקב
 ואילך. תרל"ז ח"ב ע' תקפא ואילך.
 (69) ס"כ.
 (70) ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי כב, ג. ולהצ"צ ח"א ע' מז.
 (71) ראה אוה"ת שלח ע' תקצט. ביאורו⁷² להצ"צ שם ע' ססד.
 (72) ראה פנ"ח שער הק"ש פט"ו. לקו"ת נצבים מט, ד. סה"מ ה'ש"ת ע' 49 ואילך. וש"נ.
 (73) ראה המשך תרס"ו ע' קכו ואילך. ובכ"מ.
 (74) תניא שעשהוה"א פ"א.
 (75) תהלים קיט, פט.
 (76) מלכים"א כב, מח. לקו"ת שה"ש יא, סע"א.
 (77) סה"מ תרכ"ו ע' יז ואילך. ע' נד ואילך. ע' קסה ואילך. תרכ"ט ע' קסב. המשך מים רבים תרל"ו ס"ע קעד ואילך. ועוד.

המוחלט, שצריך להתחדש מחדש מזה שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו ח"ו, כפי שמתלבש בספירת המלכות, בחי' דברך. ובענין זה היא עבודת האדם, לגלות ולהראות בהיש את האין שבו, ועד לאין האמיתי⁷⁸, ועד ליש שקדם לאין האמיתי — יש האמיתי שאין לו עילה וסיבה שקדמה לו ח"ו, שממנו נתהווה היש הגשמי.

ועפ"ז מובן שלאחרי שר' חייא מפרש הענין דאלה תולדות נח נח איש צדיק, שקאי על עמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ, שמקיימים את העולם ע"י עבודתם (שזהו"ע התולדות, פירותיהם של צדיקים, מאי פירות מצוות), הנה בהמשך לזה אמר ר' אליעזר אלה כו' פסל את הראשונים, כי, אע"פ שהראשונים קאי על בחי' עדן שממנו נהר יוצא כו', הרי המשכה זו באה אח"כ באופן דמשם יפרד כו', ולכן גדלה יותר מעלת עבודת האדם, שזהו כללות הענין שנת"ל⁷⁹ בארוכה בפירוש מארז"ל⁸⁰ גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ (אע"פ שגם מעשה שמים וארץ הם גדולים, כמארז"ל⁸⁰ הגדולה זו מעשה בראשית), כיון שמעשה שמים וארץ הוא באופן שנהר יוצא מעדן ומשם יפרד עד שנעשה מציאות יש, ואילו מעשה צדיקים (ועמך כולם צדיקים) הם גדולים יותר, כיון שעושים מהיש — אין (שענין זה אינו במעשה שמים וארץ, דמשמיא מיהב יהבי כו'⁸¹, מאין ליש, אבל לא מיש לאין)⁸². וזהו אלה תולדות נח, אלה פסל את הראשונים, והיינו⁸³, שאע"פ שהם ראשונים, בדוגמת עולם התהו שקדם לעולם התיקון, ועד"ז כללות ענין בריאת העולמות שנמשך משבירת הכלים דעולם התהו, הרי לאח"ז נעשה עולם שבו צריכה להיות עבודת האדם לעבדה ולשמרה⁸⁴, לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה מל"ת⁸⁵, שע"ז נעשים כל הענינים באופן נעשה יותר, עד שפסל את הראשונים, היינו, שהראשונים הם באופן של פסולת וטפל לגבי הענין שלמעלה מהם.

ז) אמנם גם לאחרי שישנו הענין דאלה תולדות נח, תולדותיהם של צדיקים, ענין המצוות כו', ובאופן דנח נח ב"פ, שקשור עם

(78) ראה תו"ח בשלח קפו, ד ואילך.
 (79) ד"ה ויאמר לו יהונתן דש"פ בראשית.
 (80) ברכות נח, א.
 (81) תענית כה, א (כגירסת העין יעקב).
 (82) ראה אור תורה להרב המגיד סימן תק. תו"א בשלח טו, סע"ב ואילך.
 (83) ראה אוה"ת שם סא, סע"ב ואילך. ביאורו"ז שם ע' יט.
 (84) בראשית ב, טו.
 (85) תיב"ע עה"פ. וראה זהר ח"א כז, א.
 ח"ב קסה, ב. תקו"ז תכ"א (סב, א). שם תנ"ה (פח, ב).
 תו"א בשלח טו, סע"ב ואילך.